

POVINNOSTI ZAMESTNÁVATEĽOV NA ZAISTENIE OCHRANY ZDRAVIA A BEZPEČNOSTI ZAMESTNANCOV PRED RIZIKAMI SÚVISIACIMI S EXPOZÍCIOU ELEKTROMAGNETICKÉMU POĽU

Na zabezpečenie ochrany zdravia a bezpečnosti zamestnancov a na predchádzanie rizikám pre zdravie a bezpečnosť zamestnancov v súvislosti s expozíciou fyzikálnymi, chemickými a biologickými faktormi pracovného prostredia a faktormi práce, musia právnické a fyzické osoby (zamestnávatelia) plniť požiadavky ustanovené v legislatíve SR.

1. LEGISLATÍVNY RÁMEC OCHRANY PRED ELEKTROMAGNETICKÝM POĽOM

Ochrana zdravia a bezpečnosti zamestnancov v súvislosti s expozíciou elektromagnetickému poľu pri práci je v podmienkach SR ustanovená:

- v zákone č. 124/2006 Z.z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci v znení neskorších predpisov,
- v zákone č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- v aproximačnom nariadení vlády SR č. 329/2006 Z.z. o minimálnych zdravotných a bezpečnostných požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou elektromagnetickému poľu na pracovisku.

Podľa § 34 zákona č. 335/2007 Z.z. zamestnávateľ, ktorý používa alebo prevádzkuje zdroj elektromagnetického žiarenia je povinný zabezpečiť v súlade s osobitnými predpismi technické, organizačné a iné opatrenia, ktoré vylúčia alebo znížia expozíciu zamestnancov a obyvateľstva na najnižšiu možnú a dosiahnuteľnú úroveň.

V nariadení vlády SR č. 329/2006 Z.z., ktorým sa prebrala Smernica 2004/40/ES Európskeho parlamentu a Rady zo dňa 29. apríla 2004 je ustanovený rozsah požiadaviek a opatrení na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia zamestnancov v súvislosti s expozíciou elektromagnetickému poľu s frekvenciu 0 Hz až 300 GHz

Požiadavky ustanovené týmto nariadením vlády sa vzťahujú na nepriaznivé účinky krátkodobej expozície elektromagnetickému poľu na ľudský organizmu, ktoré sú spôsobené indukovanými prúdmi, absorpciou energie a kontaktnými prúdmi.

2. ROZSAH OCHRANY

Rozsah požiadaviek na ochranu zdravia a bezpečnosti má zabezpečiť dostatočnú mieru ochrany zdravia a bezpečnosti a pri ich plnení sú zamestnávatelia povinní:

1. Posúdiť úroveň expozície elektromagnetickému poľu, a ak je to potrebné, musia **zabezpečiť meranie alebo vypočítať úroveň expozície** elektromagnetickému poľu. Na posúdenie, meranie alebo výpočet expozície elektromagnetickému poľu sa použijú

- vedecky podložené normy, postupy a odporúčania, ktoré umožňujú stanoviť hodnoty expozície.
2. V prípade, že sa na základe posúdenia, merania alebo výpočtu úrovne elektromagnetického poľa zistí, že sú prekročené akčné hodnoty expozície, je **nutné posúdiť či sú prekročené aj limitné hodnoty expozície**.
 3. Vypracovať **posudok o riziku** a určiť opatrenia, ktoré sa majú vykonať na odstránenie, zníženie alebo obmedzenie expozície. Pri posudzovaní rizík z expozície elektromagnetickému poľu sa zohľadňuje najmä:
 - a) úroveň, frekvenčné spektrum, trvanie, druh a typ expozície elektromagnetickému poľu a ich vplyv na prekračovanie limitných a akčných hodnôt expozície,
 - b) limitné a akčné hodnoty expozície,
 - c) vplyvy na zdravie a bezpečnosť osobitných skupín zamestnancov,
 - d) nepriame účinky ako sú:
 - vzájomné ovplyvňovanie sa s lekárskeym elektronickým zariadením a prístrojmi vrátane kardiostimulátorov a iných implantovaných prístrojov,
 - riziko vymršťovania feromagnetických objektov v statickom magnetickom poli s magnetickou indukciou väčšou ako 3 mT,
 - zapálenie elektroexplozívnych detonátorov,
 - požiare a explózie, ktoré sú výsledkom vznietenia horľavých materiálov iskrami spôsobenými indukovanými poliami, kontaktnými prúdmi alebo výbojmi,
 - e) doplnkové vybavenie navrhnuté na zníženie úrovne expozície elektromagnetickému poľu,
 - f) príslušné informácie získané výkonom zdravotného dohľadu vrátane publikovaných informácií,
 - g) viaceré zdroje expozície elektromagnetickému poľu,
 - h) súčasná expozícia elektromagnetickým poliam s viacerými frekvenciami.
 4. Posudok o riziku **pravidelne aktualizovať**, najmä ak sa na pracovisku alebo v pracovných postupoch uskutočnili významné zmeny, ktoré by mohli spôsobiť zastaranie tohto posudku, alebo ak výsledky zdravotného dohľadu preukázali, že je to potrebné.
 5. Ak sa na základe posúdenia rizík preukáže prekročenie akčných hodnôt expozície elektromagnetickému poľu, je **nutné zostaviť a zrealizovať program technických opatrení alebo organizačných opatrení** s cieľom znížiť expozíciu elektromagnetickému poľu a spolupôsobiacie riziká na čo najnižšiu možnú úroveň, pričom sa prihliada najmä na:
 - a) iné metódy práce, ktoré znížia expozíciu expozície elektromagnetickému poľu,
 - b) výber zariadenia emitujúceho slabšie elektromagnetické pole,
 - c) technické opatrenia na zníženie emisií elektromagnetického poľa napr. používanie kontaktných spínačov, štítov, tienení a ďalších mechanizmov a zariadení na ochranu zdravia,
 - d) vhodné spôsoby údržby pracovných prostriedkov, pracoviska a zariadení na pracovisku,
 - e) stavebné a priestorové riešenie pracoviska,
 - f) obmedzenie trvania a úrovne expozície,
 - g) účinné osobné ochranné pracovné prostriedky.
 6. Na základe posúdenia rizík **určiť pracoviská alebo pracovné miesta**, na ktorých sú zamestnanci exponovaní elektromagnetickému poľu presahujúcemu akčné hodnoty expozície alebo na ktorých to možno predpokladať. Tieto pracoviská alebo pracovné miesta vymedziť, označiť bezpečnostnými a zdravotnými označeniami a použiť výstražné značky a prístup na ne obmedziť ak je to technicky uskutočniteľné.

7. Poskytnúť lekárovi a príslušnému orgánu dozoru na jeho požiadanie všetky informácie o posudzovaní rizík z expozície elektromagnetickému poľu.
8. Zabezpečiť aby zamestnanci exponovaní elektromagnetickému poľu a zástupcovia zamestnancov pre bezpečnosť **dostali primerané informácie a praktický výcvik** súvisiaci s možnými rizikami vyplývajúcimi z expozície. Informácie a praktický výcvik zamestnancov sa týka najmä:
 - a) opatrení vykonaných na odstránenie alebo zníženie expozície elektromagnetickému poľu na najnižšiu možnú mieru vrátane podmienok, za ktorých sa tieto opatrenia dosiahnu,
 - b) limitných a akčných hodnôt expozície, ich určovanie a možné riziká v dôsledku ich prekročenia,
 - c) výsledkov posúdenia, merania alebo výpočtu úrovne expozície,
 - d) rozoznania príznakov možných nepriaznivých účinkov na zdravie a dôvodu a spôsobu ich ohlasovania,
 - e) podmienok za ktorých majú zamestnanci nárok na lekársku preventívnu prehliadku,
 - f) bezpečných pracovných postupov znižujúcich riziko v dôsledku expozície elektromagnetickému poľu na najnižšiu možnú mieru.
9. Zabezpečiť pre zamestnancov **primeraný zdravotný dohľad**, ak sa na základe posúdenia rizík zistilo riziko pre ich zdravie. Lekárske preventívne prehliadky sa musia uskutočniť v prípade, ak sa zistí prekročenie limitných hodnôt expozície. V prípade zistenia zmeny zdravotného stavu v súvislosti s expozíciou elektromagnetickému poľu musí sa bezodkladne vykonať nové posúdenie rizík.
10. **Viesť záznamy o posúdení, výpočte alebo meraní expozície** elektromagnetickému poľu a uchovávať ich v písomnej forme po dobu 20 rokov od skončenia práce zamestnanca na pracovisku s expozíciou elektromagnetickému poľu. Na požiadanie k nim umožniť prístup zamestnancovi, zástupcovi zamestnancov pre bezpečnosť, lekárovi vykonávajúcemu zdravotný dohľad a príslušnému orgánu na ochranu zdravia. Záznamy o výsledkoch merania expozície obsahujú:
 - a) meno, priezvisko a dátum narodenia zamestnanca,
 - b) pracovisko, profesiu a pracovné zaradenie,
 - c) dátum začatia a skončenia výkonu práce,
 - d) výsledky merania expozície elektromagnetickému poľu, ktorej bol zamestnanec vystavený za každé sledované obdobie.
11. Po skončení svojej činnosti alebo zrušení pracoviska **odovzdať záznamy** príslušnému orgánu verejného zdravotníctva.
12. Zabezpečiť vypracovanie **prevádzkového poriadku** pracoviska s rizikom expozície elektromagnetickému poľu, ktorý má obsahovať:
 - a) zoznam zariadení, ktoré sú zdrojmi elektromagnetického poľa,
 - b) pracovné postupy vrátane dĺžky trvania expozície pre jednotlivé pracovné činnosti,
 - c) preventívne a ochranné opatrenia na zníženie expozície pre jednotlivé pracovné činnosti,
 - d) zakázané činnosti a manipulácie,
 - e) spôsob informovania zamestnancov o rizikách spojených s vykonávaním práce a o rizikách vyplývajúcich z expozície elektromagnetickému poľu vrátane preventívnych a ochranných opatrení.

3. MERANIE ELEKTROMAGNETICKÉHO POĽA

Meranie (výpočet) úrovne elektromagnetického poľa v miestach (zónach) práce zamestnancov vykonávajú obvykle právnické a fyzické osoby so živnostenským oprávnením na viazanú živnosť – kvantitatívne a kvalitatívne zisťovanie faktorov pracovného prostredia na účely posudzovania ich možného vplyvu na zdravie. Podrobnosti týkajúce sa odbornej spôsobilosti na výkon tejto živnosti sú uvedené v zákone č. 355/2007 Z.z.

4. VÝKON ZDRAVOTNÉHO DOHLĎADU

Dohľad nad stavom pracovného prostredia a zdravotný dohľad nad zdravím zamestnancov z hľadiska nepriaznivých účinkov elektromagnetického poľa, vykonávajú obvykle právnické a fyzické osoby so živnostenským oprávnením na viazanú živnosť - pracovná zdravotná služba. Podrobnosti týkajúce sa zabezpečenia pracovnej zdravotnej služby sú uvedené v zákone č. 140/2008 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 124/2006 Z.z., ako aj zákon č. 355/2007 Z.z..